

NIKAIA 325

A PROBLÉM ORTODOXIE

2

Pavel Hanes

Banská Bystrica, 3. október 2025

VIEROVYZNANIE A PROBLÉM LATINČINY

2

Latinčina

- Latinský jazyk bol nedostatočný na vyjadrenie jemných významových odtieňov, na ktoré je gréčtina výborne uspôsobená.

Latinské myslenie

- Západná teológia je v podstate *logická* vo forme a založená na **zákone** a *práve*. Východná je *rétorická* vo forme a je založená na **filozofii**. Latinský duchovný je pokračovaním rímskeho advokáta.

Nikajské pojmy v latinčine

- οὐσία → substantia
- ὑπόστασις → substantia(?) (→ persona)

Synoda v Alexandrii 362

- ousia → substantia; hypostasis → prosopon

SPRÁŠKA REGIONÁLNYCH SYNÔD

Synody 325-381 (Hefele)

- v Antiochii, Jeruzaleme, Alexandrii, Kartágu. Kolíne, Sirmiu, Arles, Milane, Biterre, Ancyre, Seleucii Rimini, Konštantinopole, Paríži, Medii, Smyrne, Tyane, Carií...

Roky (Hefele)

- 330, 334, 335, 338, 341, 343, 350, 351, 353, 355, 356, 358, 359, 360, 374, 375, 378 (v niektoré roky bolo viac synôd)

Hosius z Cordoby

- prinútený odvolať synodou v Sirmiu (väzenie a mučenie 357)

Ammianus Marcellinus (c.330-c.400)

- “A keďže zástupy biskupov sa na verejných poštových koňoch ponáhľali sem a tam na rôzne synody, ako ich nazývajú, zatiaľ čo on (Konstantius II ?) sa snažil, aby sa celý rituál prispôbil jeho [cisárovej] vlastnej vôli, prerušil spojenie kuriérskej služby.

KONŠTANTÍN VEĽKÝ A SYNOVIA

4

Konštantín Veľký (306-337)

- Arius rehabilitovaný (328-330)
- motív: pokoj v cirkvi a ríši; výsledok: pobúrenie ortodoxov

Konštantín II (337-340)

- vláda: západ ríše
- **neutrálny** k nikajskej ortodoxii

Konstantius II (337-361)

- vláda: východ ríše; jediný vládca po r.350
- silne **pro-ariánsky**
- exil Atanázia

Konstans (337-350)

- vláda: západ ríše; spoluvládca Konstantia II
- **obranca ortodoxie**
- chránil Atanázia

ATHANASIUS CONTRA MUNDUM

Atanázius: Slovo Pánovo predložené na ekumenickom koncile v Nikai **μένει εἰς τὸν αἰῶνα**

Prvý exil (Trier 335-337)

- synoda v Týre – pod tlakom Ariánov

Druhý exil (Rím 339-346)

- poslaný do exilu Konstantiom II (ariánski biskupi)

Tretí exil (egyptská púšť 356-362)

- poslaný do exilu Konstantiom II (ariánski biskupi)

Štvrtý exil (egyptský vidiek 362)

- cisár Julián (Apostata) – dáva prednosť arianizmu

Piaty exil (okolie Memfisu v Egypte 365)

- vládca Valens sympatizuje s ariánmi

KONCIL V KONŠTANTINOPOLE 381

Zvolaný cisárom Teodóziom I.

- vyučený v nikajskej ortodoxii
- pokrstený ortodoxným biskupom počas nemoci
- zhoda so západnou časťou ríše, kde nikajská ortodoxia hrala vedúcu úlohu
- 27. február 380 → Solúnsky edikt

Fragmentácia arianizmu

- eusebiani, homoiousians, anomoiani, pneumatomachiani

Koncil 381

- predsedajúci sa striedali (Gregor Nacianský)

R.381 VIEROVYZNANIE ΝΙΚΑJSKO-ΚΟΝŠTANTINOΠΟLSKÉ

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων·
φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ,
γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ,
δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν,
καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα,
σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα καὶ ταφέντα,
καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς,
καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς,
καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν,
τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.

Εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁμολογοῦμεν ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Προσδοκοῦμεν ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

ORTODOXIA A SLOVÁ

Dôležitosť slov

- **Mt 5:18** Amen, hovorím vám: Kým sa nepominie nebo a zem, nepominie sa ani jediné písmeno, ani jediná čiarka zo Zákona, kým sa všetko nesplní.
- **Mt 12:37** Lebo podľa svojich slov budeš ospravedlnený a podľa svojich slov budeš odsúdený.

Ambivalentnosť pojmu HOMOUSIOS

- sabellianizmus a ortodoxia

Slovo a svetlo

- **Jn 1:1-4** Na počiatku bolo **Slovo** a Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh. ² Ono bolo na počiatku u Boha. ³ Všetko povstalo skrze neho a bez neho nepovstalo nič z toho, čo povstalo. ⁴ V ňom bol **život** a život bol **svetlom** ľudí.

AUTORITA KONCILOV

Apoštolská synoda – Skutky 15. kapitola

- apoštol Peter: **Sk 15:12** Celé zhromaždenie stíchlo
- Jakubova reakcia → list o praktických opatreniach

Pochybnosti

- dejiny zaznamenávajú udalosti, ktoré nemusia byť modelom pre opakovanie
- rozhodnutia zo Sk 15 nie sú citované v epištolách

Záväznosť

- obsah diskusie tématicky nachádzame v liste Galaťanom a v liste Rimanom 14. kapitole

ĎAKUJEM ZA
POZORNOST